

Van Twijnstraat tot Wittevrouwenkade 1984-1995

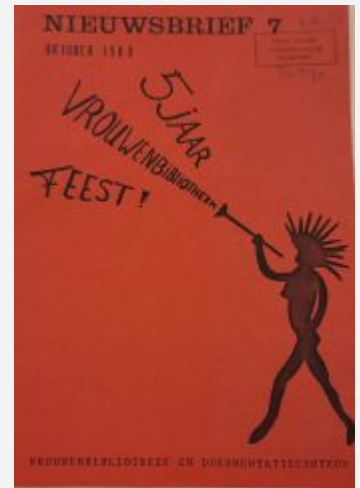
De bibliotheek maakt een vliegende start: het boekenbezit verdubbelt bij de opening van 200 naar 400 boeken. De collectie groeit hard en knapt al snel uit zijn jasje. Binnen vijf jaar verhuist de bibliotheek intern twee keer, met steeds verdubbeling van de ruimte.

In 1989 gaat de bibliotheek naar de begane grond waardoor de collectie vanaf de straat zichtbaar wordt. De Vrouwenbibliotheek was al snel de belangrijkste 'bewoner' van het Vrouwenhuis. En dat allemaal met minimale middelen.

Financiën en medewerkers

Er is vanaf het begin wel enige subsidie van de gemeente Utrecht[i] voor huisvesting, non-fictie (voor fictie willen ze niet betalen) en publiciteit. Een jaar later betaalt de Provincie Utrecht voor organisatiekosten. Maar daar moet wel een AROB-procedure aan te pas komen; de aanvraag wordt in eerste instantie afgewezen!

Uit de leengelden wordt fictie aangeschaft. Ook schenkingen dragen bij aan de snelle groei van de collectie: in 1992 - de eerste cijfers die ik kan vinden - staan er 8.500 boeken op de plank en zijn er 75 tijdschrift-abonnementen.

Zeker tot en met 1992 wordt geen enkele medewerkster betaald. Er werken dan 14 vrijwilligsters die één dagdeel per 14 dagen documenteren. Een 'collectief' van drie, soms vier, vaste medewerksters werken (onbetaald!) - 30-35 per week. Zij coördineren de vrijwilligsters, schaffen boeken aan, beschrijven en ontsluiten deze, doen de uitleen en organiseren activiteiten.

Belangrijke vrouwen in het 'collectief' zijn onder andere Greet van der Spek, Janny Figee, en Marianne Boere, oprichtsters (1984), Wies van Groningen (ca 1988) en Ineke van Zadelhoff (ca 1990). Al in 1988 wordt onderzocht of er een betaalde kracht kan worden aangesteld, maar vooralsnog zonder resultaat.[ii]

Beleid

Er worden ook fikse ideologische discussies gevoerd. Over de aanschaf - kan het boek *Het ritsloze nummer* van Erica Jong wel? Dit laatste meningsverschil loopt zo hoog op dat Janny Figee opstapt: voor zo'n vrouwonvriendelijk boek in de collectie wil ze niet verantwoordelijk zijn!

Ook over het toelaten van mannen wordt stevig gediscussieerd. Uiteraard heeft dat ook te maken met de locatie van de Vrouwenbibliotheek: het Vrouwenhuis, waar mannen niet binnen mogen. Uiteindelijk valt in 1990 het besluit dat ook mannen welkom zijn. Veel komen er overigens niet.

Over extra aandacht voor informatie over en van zwarte migranten- en vluchtelingen vrouwen (ZMV), moet flink worden

gedelibereerd. Wies van Groningen (met een Indo-achtergrond) is in 1988 met dát doel voor ogen binnengekomen, en wordt door Greet van der Spek met open armen ontvangen. Maar de anderen moeten nog overtuigd worden. En dat lukt: de twee zwaartepunten *lesbisch bestaan* (dat vanaf het begin al zwaartepunt is) en *ZMV informatie* krijgen extra budget.

De zichtbaarheid van deze twee speerpunten wordt later vergroot door het plakken van een sticker: roze voor lesbisch, zwart voor ZMV.

In 1990 wordt (door Garjan Sterk) al onderzoek gedaan naar de behoefte en tevredenheid van leners, om zo de collectie goed af te kunnen stemmen op de gebruikers. Er volgen er meer: in 1993 (door Marina van Beekveld) en een speciaal onderzoek naar het gebruik van boeken over lesbisch bestaan, door Els Kieviet. In 1995 doet Martine Kolner opnieuw onderzoek naar de informatiebehoefte van de gebruikers.

Een van de gevolgen van het gebruikersonderzoek: Er komt in 1990 een wisselcollectie met boeken in het Turks, voor de Turkse doelgroep. Ook op deze manier probeert de Vrouwenbibliotheek aan te sluiten bij multicultureel Utrecht.

Activiteiten

De Vrouwenbibliotheek is zeer actief in het feministisch netwerk in Utrecht: sowieso door hun plek in het Vrouwenhuis, waar veel andere vrouwenorganisaties vergaderen of een werkplek hebben. Ze doen actief mee aan de vrouwenboekenweken, georganiseerd samen met Savannah Bay en ROSA. En ze organiseren, samen met andere organisaties activiteiten in het Vrouwenhuis. Ook daarin kiezen zij vaak voor onderwerpen die gerelateerd zijn aan zwarte, migranten- en vluchtelingenvrouwen [iii]

Automatisering

De professionalisering gaat snel, niet gek met twee collectiefleden met een bibliotheek-opleiding (Greet van der Spek en Ineke van Zadelhoff).

In 1991 wordt gestart met de automatisering, met steun van de Provinciale Bibliotheekcentrale Utrecht (PBCU). De provincie heeft in 1989 al aangegeven dat zij de collectie van de Vrouwenbibliotheek graag terugziet in het bestand van PBCU. Dat is nog niet zo simpel, want de PBCU (en overigens ook de Openbare Bibliotheek Utrecht) werkt met een ontsluitingssysteem dat totaal ongeschikt is om vrouweninformatie mee te ontsluiten en (dus) terug te vinden. En met de trefwoordenlijst -later de Vrouwenthesaurus[iv] - kunnen zij weer niets.

Toch gaat het project (1990-1994) van start. De winst is dat de provincie de automatisering van de Vrouwenbibliotheek financiert, en dat de medewerkers mee mogen doen met deskundigheidsbevordering op dat terrein. Er kan ook een pc worden aangeschaft, waardoor nieuwe boeken in een geautomatiseerde catalogus kunnen worden ingevoerd. Pas in 1994 komt er een publieks-PC voor de gebruikers.

Gestaag wordt de kaartcatalogus retrospectief ingevoerd. Dat gaat heel langzaam; er is nu eenmaal geen tijd over voor deze extra klus, en zeker geen geld om iemand in te huren.

Multicultureel Emancipatiecentrum - MEC

De Vrouwenbibliotheek klaagt al in 1989 over krapte en zoekt een grotere ruimte. De voorbereiding voor een nieuw Vrouwenhuis (Emancipatiecentrum), met daarin een belangrijke rol voor de Vrouwenbibliotheek, heeft echter heel wat jaren geduurd.

pand Wittevrouwenkade 6, collectie
Utrechts Archief

Het Vrouwenhuis gaat in overleg met de gemeente Utrecht en vindt daar gehoor:

In het nieuwe emancipatie-beleidsplan (1990-1994) wordt een nieuw Emancipatiecentrum opgenomen. Verschillende Utrechtse vrouwenorganisaties moeten daarin een plek krijgen, ook de Vrouwenbibliotheek.

Het duurt wel even: in 1995 wordt het MEC eindelijk gerealiseerd en verhuist de Vrouwenbibliotheek, samen met zes organisaties[1][v] verenigd in het Buitenlands Vrouwencentrum (BVC), de Filipijnse vrouwen Bayaniha en het Netwerk van Zwarte, Migranten en Vluchtelingenvrouwen met een Hogere Opleiding naar de Wittevrouwenkade 6. De Vrouwenbibliotheek is nu helemaal ingebed in een multiculturele omgeving. Op 16 januari 1996 vindt de feestelijke opening plaats.

Het MEC is overigens een beheerstichting; de organisaties blijven autonoom - ook de Vrouwenbibliotheek.

De bibliotheek gaat er flink op vooruit: de collectie kan ruim worden opgezet. Er is een grote studieruimte, tussen de tijdschriften en documentatiemappen. De medewerksters krijgen zelfs een eigen werkruimte.

Er is ook een bezwaar: de locatie ligt niet meer 'in de loop' zoals in de Twijnstraat, en er moet voortaan worden aangebeld. Dat maakt de drempel hoger. Maar de samenwerking kan van start.

Wordt vervolgd.

Deel 2 van de geschiedenis door Marjet Douze, november 2022

Link naar deel 1, 'Hoe het begon...'

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2022/08/25/geschiedenis-vrouwenbibliotheek-1984-door-marjet-douze/>

Link naar deel 3, 'Van MEC via IDEA naar de Gansstraat: 1995 - 2009'

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2022/11/11/van-mec-via-idea-naar-de-gansstraat-1995-2009/>

Link naar de verantwoording:

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2022/11/17/verantwoording-van-de-geschiedenis-van-de-vrouwenbibliotheek/>

Belangrijkste bronnen

- Vrouwenbibliotheek Utrecht bestaat 10 jaar/ Greet van der Spek en Susanne Kers. In: Nieuwsbrief 17 okt 1994, p 12-14
- 'De wisselwerking staat voorop'; de Utrechtse Vrouwenbibliotheek verhuist/ Dicke, Elsje Dicke en Marlise Mensink. In: LOVER, jrg 22 (1995), nr 4 (dec). P. 44-45

- Archief Vrouwenhuis . Atria; ARCHIVA (nog te verwerken materiaal) Doos 62
- Multicultureel emancipatiecentrum gewenst!: rapportage over de wenselijkheid en concretisering van een nieuw Utrechts multicultureel emancipatiecentrum. De Beuk, 1994 , 33 p.
- Nieuwsbrieven Vrouwenbibliotheek, 1995-2002
- Wat zijn er toch veel mooie vrouwenboeken/Janny Figee. In: Nieuwsbrief nr 23- dec 1997 , p 8-10 Nieuwsbrieven Vrouwenbibliotheek, 1984-1995
- Vakblad vrouweninformatie voor bibliotheek en documentatie (1991-2002)
- Interviews: Janny Figee (ca 1984-1985), Marianne Boere (1984-1988), Wies van Groningen (collectief-lid ca 1988-1997)

Noten

- [i] Er werd aan de gemeente Utrecht 39.000 gulden gevraagd. Men kreeg 12.000.
- [ii] Dat lukt pas in 1996 (1 'Melkert/ID baan')
- [iii] Enkele voorbeelden: Een serie bijeenkomsten over vrouwen in Costa Rica, Kameroen, Mexico. Een avond over Indische literatuur. Een serie Vrouwen uit Verschillende Culturen.
- [iv] De Vrouwenthesaurus werd ontwikkeld door het Internationaal Informatiecentrum en Archief voor de Vrouwenbeweging (IIAV), i.s.m. verschillende nationale en lokale vrouweninformatievoorzieningen in Nederland en België.
- [v] Turks, Grieks, Marokkaans, Spaans, Joegoslavisch, Italiaans